

Наталія КИРИК

здобувач освітньо-професійної програми
«Публічне управління та адміністрування», ЗУНУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри
менеджменту, публічного управління та персоналу ЗУНУ
Наталія КРИВОКУЛЬСЬКА

АНАЛІЗ СТАНУ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ

Ефективне поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) є одним із ключових елементів забезпечення сталого розвитку територіальних громад та поліпшення стану довкілля. Низький рівень організації цієї сфери негативно впливає на санітарно-екологічний стан, створює загрози для здоров'я населення і призводить до виснаження природних ресурсів. Метою даного дослідження є аналіз стану поводження з відходами у Збаразькій територіальній громаді (Збаразькій ТГ) за результатами звітного періоду 2024 року.

Аналіз стану поводження з відходами в досліджуваній ТГ показує, що за підсумками 2024 року було зібрано та перевезено 32,63 тис. м³ ТПВ, що еквівалентно 10,88 тонн. З них абсолютну більшість становили змішані побутові відходи – 32,57 тис. м³ (10,86 тонн). Рівень роздільного збору вторинної сировини залишається вкрай низьким. Зокрема, обсяги зібраних полімерних відходів становили лише 0,06 тис. м³ (0,015 т), що свідчить про відсутність ефективної системи сортування та стимулювання населення до роздільного збору сміття.

Слід зазначити, що інші види відходів, такі як макулатура, метали, скло, текстиль, органічні компоненти та небезпечні відходи не збираються окремо, що значно ускладнює процес їх подальшої переробки та утилізації.

Рівень перероблення та утилізації ТПВ залишається критично низьким. Впродовж 2024 року лише 0,06 тис. м³ (0,015 т) полімерних відходів було направлено на переробку. Інші

компоненти відходів не утилізувалися. Виробництво енергії в результаті переробки відсутнє, що свідчить про нерозвиненість інфраструктури енергетичної утилізації відходів.

Таким чином, основна маса ТПВ транспортується за межі громади для захоронення, що створює додаткове фінансове навантаження та не відповідає принципам циркулярної економіки.

Загальні обсяги відходів, вивезених на полігони за межі громади, становили 32,0 тис. м³. На території громади відсутні діючі полігони, що відповідають екологічним нормам. Існує лише одне звалище площею 3,5 га, яке є перевантаженим і не відповідає вимогам екологічної безпеки. Потреба у створенні нових полігонів оцінюється на рівні 3,0 га.

Процент охоплення населення послугами зі збирання ТПВ становить лише 47%, що свідчить про низький рівень доступності та організації послуг у громаді. Такий стан справ спричиняє утворення несанкціонованих сміттєзвалищ, кількість яких у 2024 році сягнула 38 одиниць, з яких лише 20 було ліквідовано, тобто приблизно 53% від загальної кількості. Це вказує на потребу активізації робіт із рекультивації та санації території.

У Збаразькій громаді функціонує одне підприємство, яке займається збиранням і перевезенням відходів. У розпорядженні підприємства знаходиться лише 3 одиниці спецавтотранспорту. При цьому рівень його зношеності становить 50%. Це свідчить про необхідність оновлення технічного парку для забезпечення належної якості надання послуг з вивезення відходів.

Фінансування заходів у сфері поводження з ТПВ у 2024 році не здійснювалося, кошти на будівництво полігонів, реконструкцію існуючих об'єктів чи оновлення транспорту не виділялися. Середній затверджений тариф на поводження з ТПВ для всіх категорій споживачів становить 245 грн/м³. Проте рівень фактичної оплати послуг залишається низьким, а борги населення складають близько 3795,7 тис. грн. Загальна дебіторська заборгованість у сфері поводження з відходами становила 2 591,2 тис. грн, з яких лєвова частка припадає на населення (рис. 1).

Рис. 1. Заборгованість за споживачами послуг щодо з ТПВ у 2024 році

Аналіз стану поводження з відходами у Збаразькій територіальній громаді засвідчив наявність системних проблем, зокрема:

- низький рівень охоплення населення послугами зі збирання та вивезення ТПВ (47%);
- відсутність ефективної системи роздільного збору та утилізації відходів;
- незадовільний технічний стан підприємств, що надають екологічні послуги;
- відсутність фінансування програм розвитку сфери поводження з ТПВ;
- високий рівень заборгованості населення за надані послуги щодо вивезення відходів;

Для покращення ситуації щодо поводження з відходами у Збаразькій територіальній громаді доцільними є:

- розробка та впровадження програми стимулювання роздільного збору ТПВ серед населення;
- залучення інвестицій для будівництва сучасних полігонів та сміттєсортувальних станцій;

- оновлення парку спеціалізованого транспорту за рахунок коштів місцевого бюджету або грантових програм;
- впровадження інформаційно-освітніх кампаній з підвищення екологічної свідомості мешканців;
- посилення контролю за ліквідацією несанкціонованих сміттєзвалищ та запровадження штрафних санкцій.

Комплексна реалізація зазначених заходів дозволить покращити стан довкілля територіальної громади, підвищити якість життя її мешканців та забезпечити дотримання європейських екологічних стандартів і Європейської зеленої угоди.

Наприклад, «Зелена угода ЄС охоплює три сфери. По-перше, новий план дій з циркулярної економіки, ухвалений Європейською комісією, є важливим блоком Європейського зеленого курсу й інструментом досягнення сталого зростання. По-друге, стратегія «Від лану до столу» спрямована на досягнення мети щодо кліматично нейтрального Європейського Союзу у 2050 році (через зменшення негативного впливу продовольчих систем на довкілля і зміни клімату; виробництво екологічно чистої продукції; підвищення якості життя людей тощо). По-третє, «Стратегія збереження біорозмаїття 2030», яка орієнтована на зменшення завдання шкоди довкіллю і його деградації, покращення якості екосистем, поновлення біорізноманіття (через оновлення існуючих і напрацювання нових механізмів й інструментів екологічного управління і регулювання, вдосконалення законодавчих актів тощо)» [1].

Список використаних джерел

1. Кривокульська, Н., Гунько, С., Брич, В., & Богач, Ю. (2024). Регулювання сталого розвитку територіальних громад на засадах стратегічного і проектного підходів в контексті вимог Європейського союзу. Економічний дискурс, (3-4), 84–95. <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2024-2-8>